

A pszichopata, az éjszaka, a kamerája és a szeretője

- Filmkritika az *Éjjeli féreg* c. filmről -

Lou lelkes tanulója az online kurzusoknak. Louis rendkívül intelligens, előrelátó üzletember. Lou Bloom taktikusan nyomul a média világában, ahol egyre sikerebb. Louis Bloom pszichopata.

Újabban, ha valaki Hollywood háza táján a sikeres első rendezésről faggatózik, lehetséges, hogy ezt a választ kapja: légy 55 éves, hátad mögött egy sikeres forgatókönyvírói karrierrel, és a filmes szakma összes területén jelenlevő kiterjedt családdal, szedd össze azt a srácot, aki már 20 évesen a creepy gyereket játszotta, illetve írd meg egy izgalmas szkriptet jó sok pszichodrárával fűszerezve. Ha ezt még kis költségvetésből meg is valósítod, akkor már valóban Dan Gilroy, az *Éjjeli féreg* (*Nightcrawler*) rendezőjének nyomdokaiba léptél.

De mitől is akkora szám ez a sötét, néhol kifejezetten nyomasztó film, ahol Jake Gyllenhaalnak szó szerint még a szeme se áll jól? Mindezek miatt. Főszereplőnk, Lou az alábbi képpel mutatkozik be: az őt épp lopáson kapó rendőrt leüti, majd az óráját viselve próbálja elpasszolni az eltulajdonított fémekeket, a sikertelen üzlet után pedig hihetetlen self-marketinggel eladva magát szeretne ugyanitt állást vállalni. Hivatását viszont végül az éjszakában találja meg: véletlenül szemtanúja lesz a balesetnek, ahol megismerkedik a média egy elég homályos szeletével - a híradóba kerülő véres képekkel tarkított helyszíni tudósítások kamerázásával. Az ambíciózus fiatalember kiapadhatatlan lelkesedéssel veti bele magát a morbid szakma fortélyainak elsajátításába, ami egyre inkább testhezállónak tűnik. Minden eleméhez adottak a tulajdonságai: HR-eseket megszegényítő módon vesz fel magának segítőt, eltárgyasítva a helyszíni borzalmakat minél megrázóbb felvételek készítésére képes, kifogástalan modorával és üzleti érzékével egyedülálló kapcsolatot tud kialakítani a helyi tv-csatornával. Ahogy nézzük a filmet, annál inkább ez az érzés kerít minket a hatalmába: ugyan kiráz a hideg ettől a tenyérbemászó tekintetű, behízelt, kifejezetten aszociális sráctól, de Ő tényleg erre teremtett, s ha mi ülnénk vele egy teremben, mi se tudnánk ellenállni neki.

Gilroy tapasztalt forgatókönyvíróként mert merészet lépni a szkript terén: a történet nem arra szolgál, hogy bemutassa a főszereplő lelki fejlődését, hanem, hogy a néző minél inkább belelásson abba, meddig is képes egy Lou-hoz hasonló személy elmenni a saját meggyőződése érdekében. Természetesen nem átlagemberekről beszélünk, hanem olyasvalakiről, aki képtelen is a lelki fejlődésre. Ugyan az író nem beszél konkrétan pszichopatakról, csak pszichopátia jeleit felmutató személyről, azért megelőlegezhetjük, hogy Lou rendkívüli intelligenciája, racionális gondolkodása, moralitásának hiánya, manipulatív viselkedése már nem a normál emberek közé sorolja őt. Több jelenet is ezeknek a tulajdonságoknak a bemutatására szolgál, az általa használt pszichikai eszközök egyre megdöbbentőbbek, a jelenetek pedig érzelmi szempontból egyre groteszkebbeké válnak, ahogy haladunk a filmben. Egyértelműen kiemelendő Lou gyümölcsöző üzleti, illetve kifejezetten destruktív intim kapcsolata a híradó szerkesztőjével, a főszereplő, Jake Gyllenhaal az itt elhangzó dialógusok során talán a legszuggesztívebb, de Rene Russo nyomás alatt élő médiacápája is nyomot hagyott az egyszerű nézőben, még ha pont az érzelmi skála másik végén.

A filmre lehet, mint vizuális társadalomkritikára tekinteni, ebből a szempontból mindenképp a *Született gyilkosok* című alkotás testvérének vehető - a média világa showbusiness-sé vált és az eredeti tájékoztató szerepe átváltott a gátlástalan szórakoztatásba, ami nem feltétlen a néző szellemi épülését szolgálja. A híradózás pedig kiemelten inkább a megdöbbenésre, tömeghisztériára hajt a minél véresebb, hatásvadászabb képekkel, ezekkel a módszerekkel harcol a minél magasabb nézettségért. Ezt a rejtett üzenetet finoman elültetett, kifejezetten morbid humorral kezeli a film, ezek a pillanatok érzékeltetik leginkább a jelenség groteszk mivoltát.

Érdekes kérdésselvetés a filmmel kapcsolatban, hogy vajon egy ilyen törtető szakmában valóban az abszolút siker titka a gátlástalan, önző és hidegvérű személyiség, s vajon mennyire elrugaskodott gondolat az, hogy Louis Bloom sötét, groteszk története lehetne egy olyan médiamágnás, mint Rupert Murdoch életrajzi könyvének első fejezete?

Ökrös Beatrix